

On the 70th birthday of Éva Murai

István MATSKÁSI and Ferenc MÉSZÁROS

Dr. Éva Murai, Mrs István Kovács, a widely respected and much beloved member of the Hungarian Society of Parasitologists, celebrated her 70th birthday on 28 November 1998. Her life-work spanning many decades has brought her recognition not only in Hungary but also internationally, although she could start dealing with her favourite discipline much later than her luckier contemporaries.

Her path of life put many difficulties and obstacles in the way of her scientific career. She surmounted those obstacles with extraordinary willpower and enthusiasm. Her interest attracted her to the animal kingdom already at an early age. Like so many children interested in nature, she also started her approach to the science of zoology by collecting butterflies. She finished her primary and secondary school studies with distinction, and in 1947 she achieved a first-class school-leaving certificate at the “Erzsébet Szilágyi” girls’ grammar school in Budapest.

World War II ruined the livelihood of the family; hence, after the school-leaving examination she had to look for work. She was employed by the Hungarian Natural History Museum of Budapest as a preparator trainee. She did not give up her ambitions to continue her education and, with a separate permission, took up biology studies at the university besides her museum job. She completed two semesters

with distinction; however, at that time the Ministry withdrew her earlier permission. As a result, her university studies were interrupted for 12 years. During that time, she worked as a preparator in the Coleoptera collection of the Hungarian Natural History Museum, and took part in the scientific processing of the Cerambycidae material of the collection.

It was only in 1961 that the Ministry of Education gave her permission to resume her university studies. She took her biology teacher’s degree from the Faculty of Natural Sciences of the “Loránd Eötvös” University of Arts and Sciences in 1966. For her thesis entitled “Faunistic and morphological study of wasp beetles (Cerambycidae) of the Carpathian Basin” she was awarded a “summa cum laude” doctoral degree. After taking her diploma, she was promoted to the post of museologist and transferred

to the Parasitological Collection of the Zoological Department. At that department, which was being reorganised at the time, she was entrusted with the task of establishing the Cestoda-Acanthocephala collection and participating in the faunistic and taxonomic processing of cestodes. At that time no cestode collection existed in Hungary, and previous research concerned with that class of parasites had also been very scanty. Taking no notice of the difficulties, Éva Murai got down to work with great dynamism and enthusiasm. As member of the parasitology team led by István Szabó, she spent as many as 30–40 days in the field every year. She collected thousands of host animals and performed their parasitological dissection. Today the cestode collection of the Zoological Department is one of the most valuable and best managed materials available in Europe.

During a study-tour to Switzerland, Éva Murai learned the methods of scientific research on cestodes under the guidance of the eminent parasitologist Jean G. Baer, Professor of Zoology at the University of Neuchâtel. As a result of her industrious work, she could join the international community of cestode researchers. On numerous occasions she published the results of her morphological and taxonomic studies as a member of international research teams.

The life-work of Dr. Éva Murai focused primarily on Taeniidae, Hymenolepididae, Anoplocephalidae and Dilepididae parasites of small mammals, carnivores and birds, but she has done work on fish-parasitic cestodes, too. In addition to exploring the Hungarian fauna, she has regularly participated in processing materials collected in other countries. She has described 20 new taxa and the number of her publications exceeds 70.

Dr. Éva Murai's outstanding science organiser's activity is well illustrated by her work done in editing the journal *Parasitologia Hungarica*. The first issue of the journal came out in 1968 as a joint publication of the Hungarian Natural History Museum and the Hungarian Society of Parasitologists. Dr. Tibor Kassai became Editor-in-Chief of the journal while Dr. Éva Murai acted as co-worker of the Editor-in-Chief. From volume 11 to volume 26 Dr. Éva Murai edited the journal on her own. Since volume 26, András Gubányi has worked together with her as co-editor. The 30th volume of the journal was published in 1997. For Dr. Éva Murai, editorial work represented a continuous service: maintaining close links with the Hungarian and foreign authors, doing manual work in the technical execution, organising ingenious campaigns to raise the funds necessary for publication. She is also a founding editor of another journal of the Hungarian Natural History Museum, *Miscellanea Zoologica Hungarica*. Since 1982, together with László Forró she has acted as co-editor of the 10 volumes published so far.

Éva Murai retired at the end of 1990, after 42 years of service; however, she did not lose touch with scientific research and the Museum. As a part-time chief museologist, she continues to work with undiminished energy and enthusiasm.

In November 1995, while working on a nearly finished paper in her home at night, she felt that her left hand could not strike the keys on her keyboard. She could still save the text and switch off her computer, but then her left side became paralysed as a result of a stroke. Her locomotor rehabilitation was continuous, and she did not give up her intellectual activities even during her illness. She continued reviewing manuscripts and reading the proofs of papers submitted to the journal already during her stay at the hospital. Returning home, she resumed her microscopic work. In the subsequent year she suffered further terrible blows: after 46 years of marriage she lost her husband, István Kovács zoologist and museologist, former staff member and – for a long time – Deputy Director-General of the Hungarian Natural History Museum. It was also

in that year that she lost her excellent friend and colleague, Mrs Etelka Vajda, who – as a preparator of the parasitological collection – had been of great help to her for 30 years.

Éva Murai is member of the Hungarian Biological Society, founding member of the Hungarian Society of Parasitologists, member of the Presidium of the latter society for decades, organiser of numerous scientific events, and the permanent participant of Hungarian and international congresses. During her career she received many awards of merit, among others the Commemorative Medal of the Hungarian Society of Parasitologists, the "Ferenc Móra" Prize for her work as a museologist, and high ministerial and governmental honours and distinctions.

On the occasion of her 70th birthday, on behalf of the Hungarian and the international parasitologist community, her close and distant colleagues, friends and admirers wish Dr. Éva Murai good health and further successful years.

Matskási, I és Mészáros, F.: Kovácsné Dr.Murai Éva 70. születésnapjára

A Magyar Parazitológusok Társaságának mindenki által tisztelt és szeretett tagja Kovács Istvánné dr.Murai Éva 1998. november 28-án ünnepelte 70. születésnapját. Sok évtizedes munkássága nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi elismerést is meghozta számára, jóllehet szerencsésebb kortársainál jóval később kezdetett kedves tudományterületével foglalkozni. Elettúja számos nehézséget és akadályt támasztott tudományos pályafutása elé, amelyeket rendkívüli akaraterővel és lelkesedéssel győzött le. Érdeklődése korán az állatvilág felé vonzotta, s mint annyi, a természet iránt érdeklődő gyerek, ő is a lepkék gyűjtésével kezdte közeledését a zoológia tudományához. Kitiűnő eredménnyel végezte elemi iskolai és gimnáziumi tanulmányait, amelyet 1947-ben kitüntetéses érettségi vizsgával zárt le a budapesti Szilágyi Erzsébet leánygimnáziumban. A II. Világháború tönkretette a család egzisztenciáját, így az érettségi vizsgát követően munka után kellett néznie. A budapesti Természettudományi Múzeum alkalmazta preparátor gyakornokként. Nem adta fel továbbtanulási törekvéseit, és a munka mellett külön engedéllyel, biológia szakon egyetemi tanulmányokba kezdett. Két félévet kitűnő eredménnyel el is végzett, majd a Minisztérium korábbi engedélyét visszavonta. Ennek következtében 12 évig megszakadtak egyetemi tanulmányai. A Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának bogárgyűjteményében preparátorként dolgozott, és részt vett a gyűjtemény cincérananyagának tudományos feldolgozásában. A Művelődési Minisztérium csak 1961-ben engedélyezte ismét egyetemi tanulmányainak újrakezdését. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán 1966-ban szerzett biológus tanári oklevelet. A "Kárpát-medence darázscincéreibek (Cerambycidae) faunisztikai és morfológiai vizsgálata" c. dolgozatával "summa cum laude" doktori fokozatot nyert. Diplomája megszerzése után muzeológussá minősítették át, és az Állattár parasitológiai gyűjteményébe helyezték. Az akkor újonnan szerveződő részlegben a Cestoda-Acanthocephala gyűjtemény felállítását, a galandférgek faunisztikai és rendszertani feldolgozását kapta feladatul. Magyarországi galandféreg gyűjtemény nem létezett és az élősködőknek erre az osztályára vonatkozó kutatási előzmények ugyancsak rendkívül szerények voltak. A nehézségekkel nem törődve nagy lendülettel és lelkesedéssel látott munkához. A parasitológiai gyűjtemény Szabó István vezetésével dolgozó kollektívája tagjaként évente 30-40 napot is terepen töltött.

Gazdaállatok ezreit gyűjtötte és végezte parazitológiai boncolásukat. Ma az Állattár cestoda gyűjteménye az egyik legértékesebb, és legjobban kezelt anyag, amely Európában található. A galandférgek tudományos kutatásának módszereit Jean G. Baer, a Neuchâtel-i Egyetem zoológus professzora, a kiváló parazitológus vezetésével sajátította el svájci tanulmányútja alkalmával. Munkája eredményeként bekerült a galandfereg-kutatók nemzetközi munkaközösségébe. Morfológiai, taxonómiai vizsgálatainak eredményeit számos esetben nemzetközi teamek tagjaként publikálta. Dr. Murai Éva munkássága elsősorban a kisméltók, a ragadozók és a madarak Taeniidae, Hymenolepididae, Anoplocephalidae és Dilepididae élősködőire terjed ki, de foglalkozott a halak galandfereg fajaival is. A hazai fauna feltárása mellett idegen országokból származó anyagok feldolgozásában is rendszeresen részt vett. Leírt 20 új taxont, publikációinak száma meghaladja a 70-et. Kiemelkedő tudományos szervezői tevékenységét jelzi a *Parasitologia Hungarica* c. folyóirat szerkesztésében folytatott munkássága. A folyóirat első száma 1968-ban jelent meg a Magyar Természettudományi Múzeum és a Magyar Parazitológusok Társasága közös kiadványaként. Főszerkesztője Kassai Tibor, a főszerkesztő munkatársa Murai Éva lett. A XI. kötettől a XXVI. kötetig egyedül szerkesztette a folyóiratot. A XXVI. kötettől Gubáyi András társszerkesztőként működik vele együtt. A folyóirat 30. kötete 1997-ben jelent meg. Ez a munka számára 30 éven keresztül állandó szolgálatot jelentett: szoros kapcsolatot a hazai és külföldi szerzőkkel, manuális munkát a technikai kivitelezésben, az előállítás költségeinek előteremtésére leleményes akciók szervezését. A Magyar Természettudományi Múzeum másik folyóiratának, a *Miscellanea Zoologica Hungarica*-nak alapító szerkesztője. 1982-től Forró Lászlóval együtt társszerkesztője az eddig 10 megjelent kötetnek. Murai Éva 42 év szolgálat után 1990 végén vonult nyugállományba, a tudományos kutatómunkától és a múzeumtól azonban nem szakadt el. Részfoglalkozású főmuzeológusként, teljes energiával és lelkesedéssel folytatja tevékenységét. 1995. novemberében éjjel otthonában dolgozva, közvetlenül egy cikk írásának befejezése előtt bal keze már nem tudta leütöni a számítógép billentyűzetét. Lementette a szöveget, kikapcsolta a gépet, majd a stroke következtében megbénult bal oldala. Mozgásrehabilitációja folyamatos, szellemi tevékenységét a betegség alatt sem adta fel. Már a kórházban folytatta lektori munkáját, végezte a folyóirathoz beküldött cikkek korrektúráját. Mikroszkópos munkáját otthon folytatja. A rákövetkező évben újabb csapások érik, elveszti 46 évi házasság után férjét, Kovács István zoológus muzeológust, a Magyar Természettudományi Múzeum korábbi munkatársát, hosszú időn keresztül főigazgató-helyettesét. Ebben az évben veszt el kiváló barátját és munkatársát Vajdáné Etelkát is, aki a parazitológiai gyűjtemény preparátoraként 30 éven keresztül volt segítségére. Murai Éva tagja a Magyar Biológiai Társaságnak, alapító tagja a Magyar Parazitológusok Társaságának, annak évtizedeken keresztül elnökségi tagja, számos szakmai rendezvény szervezője hazai és külföldi kongresszusok állandó résztvevője. Pályája során számos szakmai elismerésben részesült, így a Magyar Parazitológusok Társasága emlékérmét, muzeológiai munkásságáért a Móra Ferenc Díjat, rangos miniszteri és kormánykitüntetések adományozták neki. 70. születésnapja alkalmából közelebbi és távolabbi munkatársai, barátai és tisztelői, a magyar és a nemzetközi parazitológus társadalom nevében jó egészséget és további eredményes éveket kívánunk neki.

Authors' addresses: István Matskási and Ferenc Mészáros
Hungarian Natural History Museum, H-1088 Budapest
Baross u. 13, Hungary